



КЪМР-ни Башчысы

Инсанла кѣтюрген соруула эсепге алынырыкъдыла

КЪМР-ни Башчысы Казбек Коков Басхан районну активи бла тубешгенди, анда сѣз асламысында социал бѣлюмню юсюнден баргъанды, деп билдириледи республиканы онучусуну МАХ-да каналында.



Арт жыллада районда билим бериле, саулыкъ сакълауда эм маданиятда иги кесек объекте ишленгенди эм тынгылы жангиртилгандыла. Энци алып айтханда, Куба элде бир ызгъа 500 сабий окъурча школ, 200 жери болгъан тѣрт асли блок ишленгенди, маданият бѣлюмде беш махеме жангиртилганды, юч модель библиотека ишленгенди. Тѣбен Куркужинде Искусствону сабий школу жангиртилганды. Псыхурейде школну спорт залына эм сабий садха ремонт этилгенди, Исламейде

- Маданият юй, Куба-Табада школну спорт залы жангиртилгандыла. Атажукинода жаш тѣло ара къралгъанды, Кременчуг-Константиновское сабий сад жангиртилганды, Кишпекде бир ызгъа 650 сабий окъурча школгъа тынгылы ремонт этилгенди. Андан сора Исламейде, Атажукинода, Кубада эм Заюковода сабийлени эм гитче къауумлары яслиде турурча 240 жер къралгъанды. Бююнлюкте Исламейде школгъа тынгылы ремонт этиледи, Атажукинода - эки мектепге, Заюковода - эки

школгъа эм Жанхотияда сабий садха тынгылы ремонт бардырыла турады. Районну элдерини асламысында социал учрежденила болгъан жерлеге жууукъда тапландырыу жаны бла эм жоллагъа ремонт этиу ишле бардырылгандыла.

Андан сора районну элдеринде 55 километр суу баргъан быргъыла

гъан мардалагъа келтирилгенди. Мындан арысында да сабий садланы, школланы, саулыкъ сакълау учреждениланы ишлеуге бла жангиртугъа аслам эс буруллукуды. Сѣзсюз, мында адамланы суу бла жалчытугъа энци эс бѣлюнорюкдю эм жоллада ремонт ишле да тохтарыкъ тойюлдюле.



алышындырылгандыла эм ремонт этилгенди, дагъыда суу чыкъгъан эм жыйылгъан 11 объект ишленгенди. «Куба-Малка», «Туфкарьер-Дыгамухо» автомобиль жолла тохташдырыл

Басхан районда жашагъанла барген битеу соруула эсепге алыннгандыла эм тийишли оноула этилгенди, деп айтылады билдиреуде.

Элни маданият хазнасын сакъларгъа къошумчулукъ этедиле

КЪМР-ни Башчысы Казбек Коков Басхан районну Заюково элиде Искусствону сабий школунда болгъанды, деп билдириледи республиканы онучусуну МАХ-да каналында.

Мекям 1960 жылда ишленгенди, кѣп болмай жангиртилгандан сора, толусунлай тюрленгенди. Мектепге уллу корпус къошхандыла, эски школну къанжалын эм инженер коммуникациярын толусунлай алышхандыла, мекямны ичинде жаланда къабыргъалары къалгъан эди, юйно башын жангиртилганды, эшиклени, терезелени да жангирден салгъандыла.

Андан сора да, школгъа жангы музыкалы инструментле эм мебель да салыннганды. Мында вокал искусствогъа, музыкалы инструментледе ойнаргъа эм халкъ чыгъармачылыкъны айнытыргъа юйретдиле.

Жарыкъ эм уллу кабинетле сабийлеге дерслени бердиле, хореографияны залы эм жыйылыулары бардырыргъа уллу актовый зал да барды мында.

Искусствону сабий школунда дагъыда краеведение музей ишлейди, аны педагог, этнограф эм краевед Нурби Жилев кырагъанды.

Музейни фондунда тарых магъанасы болгъан эски экспонатланы аяулу сакълайдыла, ол санда эл

мюлк бла байламлы харекетле, алгъын заманда журютолген юй адырла бардыла. Кѣп затланы элде жашагъанла музейге сауыгъа бергенди.

Искусствону сабий школун тынгылы жангиртхандан сора, сабийлени аслам санда чыгъармачылыкъ эм маданият иш бла кюреширге онг чыкъганды.

Мектепде ишленген педагоглагъа эм ары журюген сабийлеге элни маданият хазнасын сакълауда эм айнытырда жетишим тежегенме. Школгъа уа Къабарты-Малкъар эм саулай кырал ючюн айныу эм жангы жетишимлени тежегенме, деп айтылады билдиреуде.

Фестиваль

Татыулу, жарыкъ да байрам

Озгъан соллу кюнледе Нальчикде Келишулюкню майданында «Россейни татыулары» деген аш-азыкъ фестиваль бардырылгъанды. Анга келгенле, тюрлю-тюрлю ашланы татыуларын кѣргенден сора да, къолдан устала этген затлагъа къараргъа, жыргычлагъа тынгыларгъа, саулай айтханда, заманларын зауукълу ѳтдюрюрге онг тапхандыла.

Бу фестиваль былтыр къралгъанды, кеси да биринчи кере Татарстанда, ызы бла быйыл алгъаракъда Смоленскде ѳтгенди. Энди уа аны кезиюу Къабарты-Малкъаргъа жетгенди. Алай бла бизни республика эки

кюннге уллу Россейни миллетлерини ашарыкълары бир жерде тубеген, аланы татыуларын кѣрюрге жарагъан даражагъа тийишли болгъанды.

Фестивальгъа саулай Россейден кыркъадан артыкъ регионну келе-



чилери къатышхандыла. КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** майданга жыйылгъанлагъа салам берип, эл мюлк бѣлюмню жетишмиле къармашууну хайырындан кыралны аш-азыкъ жаны бла къркыуусулугъу жалчытылыннганды, быллай аламаат жумушла тындырыргъа онг болгъанын да белгилегенди. Жерлешлеге, тышындан келген къонакълагъа бу эки кюн жарыкъ, сейир болурун, сора саулыкъ эмда мамырыкъ тежегенди.

Аны сѣзлеринѳ РФ-ни эл мюлк министрини орунбасары Ксения Шевѳлкина да къошулгъанды. «Къо-

накъбайлыкъ этгенигиз ючюн сау болугъуз. Эл мюлк товарла чыгъаруучулагъа болушуп тургъаныгъызын белгилеп, ыразылыгъымы билдирирге сюеме. Сора Къабарты-Малкъар Республика алгъаракъда кесини кыраллыгъын белгилеген эди да, аны бла да журюгимден алгъышлайма», - дегенди ол.

Аны бла фестиваль ачылгъаннга саналгъанды, кырал онучула башха къонакъла бла бирге майданда болгъан затлагъа къараргъа атлангандыла.

Ахыры 4-чю бетдеди.

Ачыкъ ушакъ

Салымла, технологияла, жангы амалла

Республиканы промышленность бѣлюмю айный барады, баш борчла уа инвестицияланы кѣбейтуу эмда предприятияланы техника жаны бла онгларын жангиртууду. Аны юсюнден КЪМР-ни Башчысы Казбек Коков регионнга онуу этуу араны таматасы бла кезиюу ушагында айтханды. Энци эс – инвесторлагъа билеклик этюуге, экспорт жаны бла онглары кенгертюуге, шѳндюгю технологияланы сингдирюуге эмда производствода жангы амалланы хайырлануугъа. Кадрлагъа да тийишли магъана бериледи: предприятияла, жалаанда ишчи жерле къурау бла чекленип къалмай, кеслерин уста специалистле бла жалчытугъа да эс бурургъа керекдиле.

- Казбек Валерьевич, промышленность юсюнден айтханда, Къабарты-Малкъар Республика бу жаны бла иги эсепле кѣргюзтегини белгилерчады. Жалаанда бый-

ылны аллындан башлап, аны ѳсюмюн ачыкълагъан кѣрюмдю кѣп къалмай 111 процентге жетгенди. Кезиюу ишлени эмда умутланы, сора ахыр кезиуде бу бѣлюмде

эсеплени да туура ѳтсегиз эди?

- Промышленность бизни республиканы экономикасыны баш магъаналы бѣлюмлеринден бириди. Биз, бюгон алгъыннгы атламланы сакълау бла къалмай, андан ары айнып барабыз деригим келеди.

Ол сиз сагъыннган кѣрюмдюню юсюнден айтханда, быйылны биринчи жарымында алыучулагъа 32,4 миллиард сом багъасына продукция чыгъарылып жиберилгенди. Былтыр а сау жылны ичинде ол 63 миллиард сом эди.

Энци белгилерге сюеме, 2021 жылдан бери бу бѣлюн 151 процентге ѳсгенди, 2019 жыл бла тенглешдиргенде уа, кѣп къалмай эки кереге окъуна. Ол саулай кыралда бизни тѳртюнчю жерге чыгъарады.

Адамлагъа аны хайыры недеди? Эм биринчиден, ол - ишчи жерледи. Бююнлюкте промышленность бѣлюмде 14 минг инсан урундаы. Ол санда 3 минг жер ахыр юч жылны ичинде къралгъандыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

«Ана тилге юйретиуну
зыгытлары юйюрге
сакъланадыла»

3 бет



Мамырыкъ хар
инсанны къошумчулугъундан
къралады

4 бет



Алгышлаула

«Бизни ѳмюрледен бери кърала келген жууукълукъ, шѳѳхлукъ эмда ишчи байламлыкъла бирлешдиредиле»

КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** КЪЧР-ни Башчысы **Темревланы Рашидни**, республиканы халкъын да Къарачай-Черкесни Къыраллыгъыны кюню эмда Черкескни кюню бла алгъышлагъаныны юсюнден айтылады Къабарты-Малкъарны онучусуну МАХ-да каналында.

- Битеу журюгимден коллегам эм кърындашым Темревланы Бориспийни жашы Рашидни - Къарачай-Черкес Республиканы Башчысын - эмда республиканы халкъын алгъышлайма. Къабарты-Малкъарны бла Къарачай-Черкесни жамаатларын кѣп ѳмюрледен бери кърала келген жууукълукъ, шѳѳхлукъ эмда ишчи байламлыкъла бирлешдиредиле. Бизни тарыхыбыз, маданиятыбыз, тѳрелерибиз бирдиле. Кърындаш республиканы жетишимлерине къууанабыз, жарсыуларына къыйналабыз, бир сѳз бла айтханда, бир жол бла барабыз. Жашларыбыз да энци аскер операцияны тийресинде бир бири къатларында Ата журтларын сыйлары бла кърорулайдыла.

Кесини кыраллыгъыны тохташдырылгъаныны тарыхына Къарачай-Черкесни иш

кѳллю, фахмулу халкъы илмуда бла маданиятда, билим берилеуде бла саулыкъ сакълауда, промышленностьда бла эл мюлкде - социал-экономика айныуну билеу бѣлюмлеринде - бийик жетишимлеге чыгългъанды.

Президентибиз Владимир Владимирович Путинни себеллигини хайырындан Къарачай-Черкес уллу планланы жашауда бардырады, жылдан-жылгъа игирек, ариуракъ болуп. Ол бары да Къарачай-Черкесни адамларыны иш кѳллюлюклерини, ѳз республикаларына бла Ата журтларына кертчиликлерини хайырынданды.

Башха-башха халкъланы келечилери мамырыкъда бла огурлу къоншулукъда ѳмюрледе да жашап келген Къарачай-Черкес Бююнлюкте алгъа барады, россей регионланы кючлю юйюрлеринде тийишли жерин алады. Мында тѳрелеге, юйюр къыйматлагъа, тамата тѳлюню маданият эмда тин хазналарына сакъ кѳзден кърыйдыла. Къарачай-Черкес Республиканы кыарындаш халкъына битеу журюгимден жашнау, хар юйге, хар юйюрге саулыкъ-ѳсенлик, огурлулукъ тежейме!

«Экономикада эмда социал бѣлюмде жетишимлеге жетип, бирликти жолу бла барады»

КЪМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Чечен Республиканы Башчысы **Рамзан Кадыровну**, Чечени халкъын да республиканы Гражданд келишулюкню бла бирликти кюню бла алгъышлагъаныны юсюнден айтылады Къабарты-Малкъарны онучусуну МАХ-да каналында.

- Битеу журюгимден багълалы коллегам эм кърындашым Рамзан Ахматович Кадыровну - Чечен Республиканы Башчысын эмда республиканы халкъын да бу магъаналы кырал байрам бла алгъышлайма.

Республика ѳтген тынч болмагъан жолну белгисиди ол эмда Бююнлюкте Чечен Республиканы жашнауну мурдору болгъан кѳп ангыламланы бирикдиреди, - эм алгъа уа - бирилгилми.

Кѣп болмагъанлай биз белгиле кырал кыулулукъ, Чечен Республиканы биринчи Президенти, Россейни Жигити Ахмат-Хаджи

Кадыров туугъаны 75 жыл толгъанын белгилегенбиз. Россей бла бир къадарны сайлаған Чечен Республиканы гражданд обществовуну биригулюгюню белгисинча этип, ол къругъанды бу байрамны.

Регионну Башчысы Рамзан Кадыров атасы башлагъан ишни андан ары тийишли бардырады. Чечен Республика экономикада эмда социал бѣлюмде жетишимлеге жетиди, адамланы жашауларын игилендирди ючюн, Президентибиз Владимир Владимирович Путинни башламчылыгы болгъан миллет проектлени эм игилени санында жашауда бардырадыла.

Бу жарыкъ кюнде Къабарты-Малкъарны адамларыны атындан Чечен Республиканы кыарындаш халкъына, хар юйюрге огурлулукъ, саулыкъ-ѳсенлик, жашнау, ѳз жерибизни бла демократия Ата журтубузу игиликлерине деп жарыкъ жетишимле тежейме.

Концерт



Жашил театрд Къабарты-Малкъарны Къыраллыгъыны кюнюне аталгъан «Жашна, ѳз республикам!» концерте уллу, гитче да жыйылгъан эдиле. Ол бизни бирилгизбини, республикабыз бла ѳхтемленнгенибизни кѳргозтегиди.

Бек алгъа адабият-музыка композиция кѳргозтегенди. Анда артистле юч толкъун болгъан эдиле: кѳк, акъ эм жа-

жерим» деген жырыны уа Евгения Саенко, Азамат Евзаов, Жаболаны Замира, Евгений Енин, Сафия Теуважукъова эм

бла Текуланы Амырбий эм Султан Хажироков бла бирге «Салам, тенгле» деген жырыны билеу халкъ бирча айтханды. Жыйылгъанлай артистле бла бирге жырлагъан кезиуде «Кабардинка», «Балкария», «Терские казаки» ансамблѳле тепсегендиле.

Спортчула да алгъыш сѳзлерин айтхандыла: «Бизни хар хорламыбыз Ата журтубузгъа аталады!» - дегендиле ала.

Сора къоншу республикаладан къонакъла усталыкъларын кѳргозтегенди. Адыгядан - Сусана Даутова, Къарачай-Черкес Республикадан - Лиана Думанишѳва, Чечен Республикадан - Хава Ахмадова, Ингушетиадан - Айна Алиѳва, Москвадан Мухтар Хардай къууанча энци къууат бергендиле. Кавказда къонакъсыз къууум болмайды. Бу жол да бизни республика сыйлы кюнюн къонакъла бла оздургъанды.

«Эльбрус», «Нирвана», «Арабеск» ансамблѳле да тепсеулерни бла къууандыргъандыла.

Къыраллыкълны кюню сыйлы кюню. «Сыйлы бол» («Слався») деген жырыны Музыка театрыны, Искусстволаны институтуну эм искусстволаны сабий школларыны бирлешген хору жырлагъанды - билеу да жюз адам!

«Мени жерим Къабарты-Малкъар» деген жыр къууанчы ахыр аккорду болгъанды, аны Руслан Абанокъов бла бирге билеу концерте къатышханла жырлагъандыла.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.
Суратланы МАМАЙЛАНЫ
Алий алгъанды.



шил. Бу юч торсон къаяланы акъ башларын, таза кѳм-кѳк кѳкню эм жашил табийгъатны белгилери эдиле.

Ызы бла сахнагъа Къабарты-Малкъар кырал Музыка театрыну хору чыкъгъанды. «Суну тепсеую», «Желни тепсеую», «Жерни тепсеую» - жерибизни юч халары, ахырында бир бирлери бла байлаып, Минги тау болгъандыла, ызы бла уа республиканы байрагына бурулгъандыла. Сора Къабарты-Малкъаргъа аталгъан назмула айтылгъандыла.

«Ата журт» жырыны Жаболаны Замира, Мухадин Батыров, Астемир Маков эм Музыка театрыну хору жырлагъандыла. «Алгышлайма сени, мени

Музыка театрыны, Искусстволаны институтуну эм колледжини бирлешген хору гитче спектакльча кѳргозтегенди.

Концертни Бардыргъан Аталаны Азнов, Елена Ремхен, Хамид Бердов чертгендиле: бизни республика уллу Россейни гитче бир юлгюсюдо, кѳп халкъла шѳѳхлукъда жашагъан жерди. Бу жыл бизни байламлыгъыбызгъа, бирилгизге, кыраллыгъыбызгъа 104 жыл болады. «Къабарты-Малкъар бизни юйюбюздо, ѳхтемлигибизди, тамблагъы кюнюбюздо!» деген сѳзлеге кърарчула къаты кърсла ургъандыла.

Жаникаланы Эльдар «Сукъланама кесим кесиме» деген жырыны жырлагъанды. Ызы

8 сентябрь — Россейни халкъларыны тиллерини кюнү

«Ана тилге юйретиуню зызытлары юйюрге сакъланадыла»

Къыралыбызны Президенти Владимир Путинни башламчылыгы бла энди ана тилле бла байламлы байрамлагъа былтырдан бери дагыда бири – 8 сентябрь къошулганды. Аны бла байламлы ала миллетлеге кеслерини ёз тиллерин айнытыугъа къошумчулукъ этемидиле, бююнлюкде окъутуу бизде не халдады, дегенча затланы билирге сыйноп, Булунгуну битеулю билим берген мектебинде ана тилден бла адабиятдан дерсле берген, сынамлы устазлары-быздан бири Гыттыулары Марина бла ушакъ этгенбиз. Ол, жаш тёлюню ёз тилибизге, адет-тёрелерибизге онюк жылдан бери юйрете, ишинде да жетишмилди. «Яндекс Переводчикни» ишине тири къатышып, къарачай-малкъар тилини бу сервисге къошулуруна къошумчулукъ этгенлерибизден бириди.

- Марина Саматовна, барыбыз да билгенликден, 2025 жылдан бери 8 сентябрь Россейни халкъларыны тиллерини кюнюча белгиленеди. Аны алайыгыъы миллет тиллени окъутуугъа, аланы сакъланыуларына эмда айныуларына къошумчулукъ этер деген ышаныулукъ бармыды?

- Айхакъ да, аллай кюнле къошула баргъаны бютюн игиди, деп сунама. Нек десегиз, жаш тёлюге айта, эсгерте тургъанны хатасы жокъду, хайыры болмаса. Бююнлюкде ана тилле бла байламлы болунму уа барыбыз да билебиз.

Жаш адам: «Энци сегизинчи сентябрь нек сайланнган болур быллай байрам кюннге?» - деп, сагыш этсе, ол аны билмей да къаллыкъ тыйюлдо. Алай бла белгили аварлы поэт Расул Гамзатовну ёз халкыны тилин айнытыугъа къыйынын билсе, бизде уа аллайларыбыз кимледиле, деп да келир кёлюне. Алай бла бир затны себеплиги бла сабий башханы да биле барлыккъды.

- Малкъар тилин устазыча, бусагъатда аны сабийлеге берму бла байламлы сизни не зат къууандырады огъесе жарытады?

- Эм алгъа жарсытхан: дерслеге бёлюннге сагъатланы азлыгыды. Кёлпе биледиле, энди ыйыкъгъа ана тилден, адабиятдан да биришер дерс бериледи. Ол аз заманчыкъны ичинде устаз сабийге, бютюнда ол а тилин иги аңгыламаса, анга нени юйреталыкъды?! Биз аны бир затха тюшондюрген окъуна этсек да, ыйыкъгъа ол айтылгъанны унутуп къюяргъа да боллукъду.

Эки сабий бирге сюелип сёлешселе, асламысында орус сёлзени эшитесе, ол да жарсытады. «Ана тил» деб а нек айтылады? Ол сабийге ана сюто бла келген затды да, аны ючюн. Аны айтханым, кертиди, биз, устазла, жаш тёлюню ёз тилибизге, тёрелерибизге юйретир ючюн къолдан келгенин этерге керекбиз, аны ючюн жууаллыбыз. Алай эсе да, юйде ата-анала да бу жаньна эс бурсала, ол заманда болум да игиге айланыр эди, деп сунама. Башхача айтханда уа, мектеп да, юйор да биригип, бу жумушну алай бардырсала, аны себеби да эсленирикди.

Ийяныгыъыз, тауча шатык сёлешген сабийни кёрсем, кёлюм кёлге жетеди, анга къууаннгандан. Дерсни бардыра туруб а къайсы устаз да окъуучу аны аңгылмамагъанын неда тюшюноп тынгылагъанын терк окъуна сөзип къюлды. «Уялмагъыз, аңгылмамагъан затыгъызны соругъуз, ол айнып тыйюлдо», - деп да кюрешме. Асламысында иймендиле.

- Жаланда ана тилге угъай, хар неге да сабий эм алгъа юйюрге тюшюнеди, ол сёзсююдо. Алай эсе да, бююнлюг болумларыбызда, кесигиз белгилегенигизча, ыннала бла турмагъанлагъа уа бютюнда, сёлешуи тилибизни юйретген къыйын бола барады, ачыгъын айтайыкъ, сёлешуи тил айнымаса уа, илмубуз, башха затыбыз да айнырыкъ тыйюлдоле. Биз да миллетбиз, кесибизни энчилигибиз, адет-тёребиз, тарыхыбыз, бютюнда бег а ол затланы барысын да кесине сыйындыргъан тилибиз барды дер ючюн а, ала барысы да керек болгъанларын жашау эртте ачыкълагъанды. Аны сабийлеге къалай бла боллукъду аңгылатаргъа?

- Кертиди, сёлешуи тил айнымаса, андан

ары баргъан тынч тыйюлдо. Сабий устазны не айтханын аңгыламаса, ол анга сейир да болмайды. Аны ючюн а биз сёлзени орусчагъа кёлчюруп, окъуучуланы алай тюшондюрюге кюрешебиз. Дерслерибиз да бек ариудула, магъаналыдыла, алай эсе да, айтханыбызча, сагъатланы азлыгы аланы да тынгылы окъутургъа онг бермейди. Аны ючюн айтабыз биз, устазла, ата-аналаны, жамауатны жанындан жаш тёлюню ана тилге юйретиуде болушулукъ керекди деп.

Сабийлеге элибизде ёсюп, артда ана тилибизге, аны айныуна къыйын салгъанланы юслеринден да айтабыз, юлголе келтиребиз. Бююнлюкде хатаны асламысында аланы къолларындагыъы телефонладан кёреме. Нек эсе да, сабий садха жюрюп башласала да, орусча тилленип къаладыла. Биринчи классха кирсен да, алада да таучадан эсе орусча бегирек сёлешгенлерин эшитесе.

Къайсы тилин да эрттегили болгъанын аны къурамы, сёз байлыгы ачыкълайды. Аланы юслеринден да дерслерибизде айтханлай, эсертгенлей турабыз. Тили жокъ болгъан халкъ аны бла бирге хар несин, бютюн бег а кесин да тас этеригин аңгылатабыз.

- Къалай ишлегенигизни «Ана тилим – жаным-тиним, мени дуниям» байрамда кёргенибиз кесибиз да. Анда сиз кёргозген адетте кёлпе алгъадан сейир окъуна этгендиле: киеу аякъ тюзюнлей жерге салынып къалгъан эди. Аллай тёрелени къайдан билгенсиз эмда энчи той бла байламлы теманы нек сайлагъансыз?

- Бизни мектебибиз бу фестивалгъа къатышырын билгеннимлей окъуна, хар замандача, атабыздан акъыл сорама, ол заманда алыкъа дуниясын алышмагъан эди. Алай бла атам, аны эгечи (ала экиси да устазла болуп тургъандыла) манга киеу кёргозтюп, баш уа алыу бла байламлы адетлени кёргозтюрююмю айтхан эдиле. Кертиди, аланы кёлпе этедиле мектепледе, дерге да боллукъду. Алай эсе да, асламысы эрттегили энчиликлени билмейдиле.

Киеу аякъны да тюзюнлей жерде аны ючюн кыйгъанбыз: алгъын анга жау сюртоп, узалгъан терк эмда женгил алалмазча этип, энишге топуракъгъа салгъандыла, алай бла сынагъандыла жаш адамланы. Гоппаны алыргъа базыннган а эм алгъа къол аязларын жерге, топуракъгъа ышып, жау анга чырмау болмазча этип, аны алай алгъанды.

Быллай эрттегили энчиликлени уа атама аппабыз Хызыр юйретген эди. Ол Булунгуда, бирси элдеде да киеу келген, кызы чыкыгъан жерлеге кёл къатышхан, адет-тёрелени иги билген адам болгъанды. Жашау баргъаны къадар, жамауат тюрлендирген да этеди кёл затны.

Кесигиз кёргенсиз, ол кюн фестиваль, жаланда мектебибизге угъай, саулай Булунгъа да байрам эди.Элибиз бирден ёрге сюелгенди бу жумушубузну ётдюрюрге, ба-



рысы да сау болсунла. Сабийле уа быллай затланы сюйгенлерин белгилегенбиз. Биринчи жерни алгъаныбызны билгенлеринде, къууаннганларындан аякъ тюплеринде чёл сынмагъанды. Алайды да, жаш тёлю, саулай жамауат да этилген ишни тынгылы эсебин кёзю бла кёрсе, юйренирге да ол заманда итине болур.

- Жаңгыдан байрамгъа къайтсакъ, ол кюн сизде болгъан къанауат даринден этилген эрттегили тиширыу жыйрыкъ да кёлпени сейирсиндиргенди, бютюнда аны тарыхы. Быллай затла да тёлюлени бирге байлайдыла, жаш адамлагъа кёл затны тюшондоребиле.

- Кerti айтасыз, биз ол жыйрыкъгъа асыры къууаннгандан бла къайгыргъандан, аны аягъанлай тургъанбыз жумушубуз озуп кетгинчи да. Кеси да, халпаргъа кёре, онтогъузунчу ёмюрню ахырында, жыйырманычны уа аллында Чегем ауызда Думалада тигилгенди. Бу тийрелеге сатыу-алыу эте келген саудюгерчиле мында Къожашланы Таукъанын юйюне келип тургъандыла. Ол а аладан кесини оналтыжыллыкъ кызына къанауатдан беш метрни алып, сауғалагъан эди. Айтат а къюлдан уста болгъанды эмда жыйрыкъны кеси тикгенди. Ол жыйрыкъны Орта Азиядан да артка кайтаргъанды, бююнлюкде анга (жыйрыкъгъа) 120 жыл болады. Айтшат аны къарындашындан туугъан Жамийге сауғагъа берген эди, аны накъышлары да алтын суу ичирилген халыдандыла, кямары, тиймеси да алтын суу ичирилгенледиле. Бююнлюкде уа жыйрыкъ Жамийни туудугъу Мызыланы Аслижанда сакъланады, кеси да тюз бюгон тигилгенчады, ма аллай хунериле болгъандыла бизни огъурлу таулу тиширыуларыбыз.

Быллай бир затны юлгюсю бла уа сабийлеге, жаланда тарыхыбызны, юс кийимлени юслеринден билдирип къыймай, тилибизде жюрютолюп тургъан «кямар», «къанауат», «дарий» дегенча сёлзени да билдиррге, ол аңгыламлагъа да тюшондюрюрге болады. Ала да анга бек сейир этгендиле, халпарына сыйюп да тынгылагъандыла. Алайды да, ана тил – ол жаланда аны бла байламлы грамматика жорукъла тыйюлдоле, ол аны жюрютген, хайырланган миллетни къаллай халкъ болгъанын, аны тарыхын, жашау турмушун да ачыкълайды. Малкъар тилге иги тюшоннген адам а таулула бурунгулу эмда ишчи халкъ болгъанын, айкай да, билликиди.

- Бююнлюг болумлада тилибиз эм алгъа сакъланып къалыр ючюн, биз барыбыз да бирден не этерге борчлубуз?

- Ма бую бююнлюкде бизни жарсытхан. Биз барыбыз да – жамауат: мектеп, ата-анала, журналистле, алимле болсун, бир ишни бардырбаз, ана тилибизни сакълалайбыз. Аны ючюн а биригирге керекбиз. Ушагыбызда юйюрлени юслеринден да айтханбыз, эм алгъа анда юйретселе сабийни ана тилге, ол аны иги аңгыласа, биз да аллагъа кёлню тюшондораллыкъбыз. Эм алгъа сёлешуи тилин сакъласакъ, андан ары айныргъа боллукъду. Алайды да, ана тилге юйретиуню зыгытлары юйюрге сакъланадыла.

Ушакъны **ТРАМЛАНЫ Зухура** бардырганды.

Унутмау

Актёрну уруш жоллары

Белгилисича, 1934 жылда Москвада драма театрны директору Анна Фурманова Нальчикге келген эди. Артха къайтханда, Москвада А. Луначарский атлы театр институтну таматалары бла келишип, малкъар студия ачаргъа онг этгенди. Алай бла, 1935 жылда анда окъургъа фахмулу жашланы бла кызыланы белгили режисёр Илья Судаков бла аны юй бийчеси, МХАТ театрны актрисасы Клавдия Еланская айыргъандыла. Ала, эл-эллеге айланып, отуздан артыкъ адамны сайлагъандыла. Биринчи малкъар студиячыланы араларында хабазчы жаш Узеланы Мусса да болгъанды.



Узеланы Ахматны жашы Мусса 1917 жылда туугъанды. Айтханыбызча, ГИТИС-де окъугъанды, Сталини стпендиясын алып окъуна тургъанды. 1940 жылда 26 октябрьде профессионал Малкъар театр Лопе де Веганы «Къой шауданы» бла биринчи театр сезонну ачханды. Муссаны ол жыл окъуна декабрьде аскерге чакыргъандыла. Ол къулукъ этген аскер бёлюм Украинада биринчи кюнледе окъуна киргенди къазуатха. Мусса, тамата лейтенантны чынында, тасхачы бёлюмню командирини

генерал-майор Сидельников къол салгъандыла. Ол жол аны башында айтылгъан майдал бла сауғалап кыйгъандыла.

Дагыда архивден сакъланган къагъытланы арасында аллай кёргозтюуге 255-чи гвардиялы стрелковый полкнуну командир гвардияны полковниги Герасимов къол салып турады. Анда айтылгъанга кёре, 1944 жылда 6 февральда Калинин областьда Мошна деген эл ючюн баргъан сөрмешде, жаяу аскерни къурамында уруш эте, Узё улу кесини жигитлик юлгюсю



политика жаны бла экинчиси болтыканды. Кырал сауғагъа кёргозтген къагъытларында ол Уллу Ата журт урушха 1941 жылда 22 июньдан бери къатышады, деп жазылыпды.

Алада Мусса төрт кере жаралы болгъаны да айтылады: 1941 жылда июльда бла декабрьде, 1942 жылда сентябрьде эм 1943 жылда январьда. Бирси къагъытда айтылгъанга кёре, Мусса беш кере жаралы болгъанды. Эки кере жарасы ауур, бир кере уа къыйын тыйюп эди, эки контузия да алгъанды, деп айтылады.

Ол къурамында болгъан аскер бёлюмлени да атлары бирча тыйюлдоле, бам, жаралыла-ны, ала сау болгъанды, тийиш-ли жерлеге не болур эдиле.

Къагъытлада Муссаны уруш жолларыны юсюнден алай жа-зылады: ол Северо-Западный, Экинчи Прибалтика. Биринчи Украин фронтлада, 389-чу номерли стрелковый дивизияда 255-чи гвардиялы стрелковый полкда аскер борчун толтургъанды.

Узеланы Мусса этген жигитликлери ючюн «3а боевые заслуги» майдалгъа 1944 жылда 11 апрельде тийишли болгъанды. Саугъагъа кёргозтюу къагъытда ол 10-чу номерли гвардиялы армияны 255-чи номерли гвардиялы стрелковый полкунда гвардияны тамата лейтенанты болгъаны айтылады.

Башха къагъытлада уа юч кере аны Къызыл Жулдузну орденине кёргозтедиле. Бир къагъыт 1944 жылда апрельде жазылгъанды. Анга 10-чу гвардиялы армияны командир гвардиялы генерал-лейтенант Казаков, ол армияны Аскер советини члени генерал-майор Иванов эми армияны штабыны таматасы

бла аскерчи тенглерин таукел этгенди. 8 февральда уа Топалово эл ючюн баргъан кюрешде фашистлени эки чабыуулларын тохтатыуу къурагъанды. Алайда кыйын жаралы да болгъанды.

Кызыл Жулдузну орденине аны кезиюлу кере кёргозтгенле-ринде да, ол 1945 жылда 18 август бла белгиленеди, сауғаны алмагъанды таулу жаш.

«Капитан Узёев къазуатда Биринчи Украин фронтда гвардиялы стрелковый полкда 454-чо энчи танклагъа къажау истребитель дивизионда по-литическ жаны бла командирни экинчиси болуп турады.

1941 жылда июньдан башлап, 1944 жылда декабрьге дери фашист ууунлаучула бла кюрешге къатышханды. 1941 жылда 12 июльда Северо-За-падный фронтда 3849-чу аскер бёлюмню къурамында тасха-кы взводну командир болуп, Порховский таба баргъанда, Сальцы деген кёлню кытында, снаряд сыныкъ башына тийип, ауур жаралы болгъанды.

Запад фронтда 42-чи номерли гвардиялы стрелковый дивизияны къурамында энчи ПТР (танклагъа къажау ушкоклула) ротаны политругу болуп, Августов таба баргъанда, 1942 жылда 12 сентябрьде Гудок шахарны къатларында минаны сыныгы тийип, женгил жаралы болгъанды.

Запад фронтда 352-чи номерли стрелковый дивизияны къурамында ПТР ротаны политругу болуп, Августов таба баргъанда, 1943 жылда 17 январьда битеу да нерва системасына хата салгъан ауур контузия алгъанды.

1943 жылда 13 ноябрьде 2-чи Прибалтика фронтда 65-чи но-

дивизионну къурамында уруш эте, Польшада Завистолце станцияда къыйын жаралы болуп, контузия алгъанды. Аны бла нерва системасына эм ауаз бла байламлы органларына уллу хата келтиргенди. Андан арысында тилкбау болуп, 2-чи группалы сакъатха чыкыгъанды. 1945 жылда апрельден бери Белоруссияда Молодеченский шахарда КПСС-ни Обкомунда инструктор болуп турады».

Бу айтыула бир аны жангъдан кёргозтгендиле Къызыл Жулдузну орденине Вилейский шахар военкому Захаров бла шахарны партия комитетни секретары Князев, алай а ол тюзюмге ажашхан заманлада ала сюйгенча болмагъанды.

Кечирек гвардиялы капитан Узеланы Муссаны «Уллу Ата журт урушда 1941–1945 жыллада Германияны хорлагъаны ючюн» деген майдал бла эмда Ата журт урушну II даражалы ордени бла сауғалагъандыла.

Ахыр кере госпитальгъа тюшгендинде, Мусса анда оруслу лейтенант кызы бла танышханды. Аны бла юйор кзуаргъанды. Ала Алиса деп кызы ёсдюргендиле. Алиса устазды, Москвада жашайды. Аны жашы, Муссаны уа туудугъу, адвокат Антон Жилеев «Алтын къол» фестивалда эришмугеге къатышып, халкыбызгъа алгыш жазып жиберген эди.

Уллу Ата журт уруш Малкъар театрда ишлерге деп тургъан жарыкъ, илхамлы жашны ма быллай къазуат жола бла сынагъанды, саулугъун да сыйыргъанды. Мусса кёйгончюлюкде болмагъанды. Белоруссияда, Москвада жашап тургъанды.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Толкъун къарсла — къараучуланы ыразылыкъларыны белгиси

Жаш адамланы бла сабийлени араларында башхача оюм эте билгенле, бир ишни тамамлауу жангы амалларын тапханла эмда жангычылыккыны терк окъуна жаратханла эмда алгъанла не заманда да къууандырадыла, ёктемлендиредиле. Алпайланы бир къауумун «Хасания» стадионда

гитчелигинден да гимнастикагъа жюрюгенди, Сотталаны Къаншауну атын жюрютген «Эльбрус» юлгюлю төпсеу ансамбльны солистиди, алтын халыла бла накъышла сала биледи, юй жумушлада анасына болушады. Интернетде видеороллинде уа хычинлени кеси къалай жараш-

Тырныаузда музыкалы школда миллет къобузуу соғаргъа юйренеди, мектепни бошагъандан сора уа, юрист болургъа мураты барды. Аш этерге уа Мокъаланы Гульнара Эльбрус районда бардыргъан «Мисс хозюшьяк» деген конкурсда хорлагъанындан сора бютюн тартылып башлагъанды.



Хаджиланы Назилия.

хычиннге жораланнган байрамда да кёрдок.

Аны къурагъанла Интернетде да сабийлени араларында конкурс бардыргъандыла. Анда биринчи жерге Долинскде гене-рал Зокаланы Валерийни атын жюрютген 8-чи номерли мектепде бешинчи классда окъугъан Холаланы Мариям тийишли болгъанды. Ол, эм иги белги-леге окъугъаны бла къалмай,



Таймаскъулланы Алия.

дырып салгъанын кёргозтеди. Экинчи жерге Эльбрус элде Абайланы Солтанбек атлы мектепни онунчу классыны окъучусу Хаджиланы Назилия чыкыгъанды. Ол 9-чу классны кызыл аттестат-ха бошагъанды, мектепни жама-уат жашауна тири къатышады, «Биринчилени атламлары» жама-уат биригуюню бёлюмюне башчылыкъ этеди. Назмуланы бек сюе-ди, кеси да жазаргъа кюрешеди,



Холаланы Мариям.

Ююнчю сыйлы жер а Таймаскъулланы Алиягъа жетгенди. Ол Яникиюда жашайды, Байсолтанланы Алимни атын жюрютген мектепни ююнчюню классыны окъуучусуду. Алия да, башында атлары айтылгъан кызычыкъла-ча, төпсереге, китагла окъургъа сюеди. Биттирланы Азамат баш-чылыкъ этген «Амир» юлгюлю төпсеу ансамбль бла бирге ре-диси, кеси да жазаргъа кюрешеди,

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Учууулукъ

Сюймекликден толу назму тизгинле

Туугъан жерин неден да багъ-алы кёрген Николай Морозов солугъан кезиюунде Черек районнга кёлмей къалмайды. Ол шөндю Псков областда Сюд департаментини таматасы болуп ишлейди. Газет окъуучула аны назмулары, жырлары бла шагъырейдиле. Быйыл келге-нинде уа, «Дорогами к вершинам» деген назму китабын да келтиргенди. Бу китапха авторну 2012-2025 жыллада жазгъан назмулары киргендиле. Назму-ланы атларын айтып кыйсакъ, тамам белгиленеди ала нени юсюнден болгъанлары: «Бал-кария», «Бабугент», «Элбрус-ха», «Нальчикге», «Кабардино-

Балкария, «07 регион», «Покос в горах», «Безенги», «Бичакъ», «Гебен», «Ийисли суу», «Мой Бабугент», «Кизил», «Балкар-ский сыр», «Карачаевский конь», «Уштулу», «Балкарская теснина», «Хасания», «Къашхатау», «Балкарский свитер», «Таулу», «Козий рынок», «Балкарскому языку», «Байрамукъ» эм башхала.

Николайны хар тизгини таулагъа бла таулулагъа сюймекликден толудула. Биз да къарындашыбыз ючюн къуа-на, анга мындан арысында да жарыкъ илхам тилейбиз.

МАМАЙЛАНЫ Алий.



Татыулу, жарыкъ да байрам

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Анда уа кѳз илинмезлик зат жокъ эди. Бирси регионладан келгенле кеслери жерлеринде битген кѳгетледен, наныкълардан эмда жѳмишледен жарашдырылган ашларын, сууларын, сора къалачларын, конфетлерин, кырдык чайларын, бишлакъларын эм кѳп башха затларын кѳргюзтгендиле. Республиканы Башчысы, Правительствону келечилери эмда кѳнакъла бла бирге,

дан бардырылган мастер-класс болганды, аны кезиунде Кулинарланы Шимал Кавказда ассоциациясыны башчысы, шеф-повар Чеченланы Бисо таулу хычинле этерге юйретген эди. Анга къараргъа, айтханына тынгыларгъа кѳпле жыйылган эдиле алайгъа.

Майданны тѳгерегин арт-базаргъа бѳлген эдиле. Анда къарарча, са-тып алырча къадар зат болганды: мияладан эмда агъачдан адырла, чѳмючле, дагъыда кѳшундан, кю-



ашыкъмай, хар регионну юйюгюню аллына барып, аланы келечилери бла ушакъ эте, ашларыны татыуларын кѳре, суратха да тѳше, тѳгерекге къарап чыкыгъандыла. Сора энчи бу фестивальгъа деп этилген халыуадан да къабыл кѳргендиле. Аны уа Терк районну усталары хазырлагъан эдиле. Ауурлугъу 254 килограмм тартхан татлы ашарыкъ Россейни рекордларыны китабына тѳшгенди.

Аш-азыкъ программаны баш жумушу «Чабан» брендни атын-

мюшден, янтаръдан абериле. Къол бла ашшиген иллаула бла гинжиле уа... сабийлеге анда керти да заукълукъ болганды. Арт-базарда сатыу этгенлени санында кѳншү регионладан келгенле да бар эдиле. Айтханларына кѳре, бирлери бизни республикада быллай жумушлагъа терк-терк къатыша туруучудула.

Жамаут байрамлада сабийлеге энчи эс бурулгъаны да игди. Гитче кѳнакъланы бирлери агъач аякъларгъа ѳрлеген клоунланы тѳгереклеринде басынып ойнай эдиле.



Башхаларына уа майданны бир мийюшюнде мастер-классла бардыргъандыла. Сабий къауум алада кѳоллары бла абериле ишлерге, къалачланы жасаргъа юйрене, заукълукъ алгъандыла.

Фестивальны маданият кесеги да бай болганды. Сахнагъа чыкыгъан жырчыла, тепсеу къауумла да концерт бардыргъандыла. Сау эки кюнню анда макъамла согъуп тургъандыла.

Байрамны къурагъанла, бир кѳнакъ да ары келгенине чогъоу болуп кетмезча, хар кимни да кѳлюн кѳторюрге юрѳшгендиле. Гастро-фестиваль бардырылган кюнле аны кесича чууакъ эмда жылы болгъандыла. Быллай жумушла аш-азыкъ култураны айнытыргъа, адамланы бир бирлерине жууукъ-лашдырыргъа себеплик этгенлери не уа сѳз жокъду.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Юйретиу

Мамырлыкъ хар инсанны кѳшумчулугъундан кыралары

Къабарты-Малкъарны полициячылары Терроризмге къажар кюрешни кюнюне атап, республиканы школларында тийишли тѳбешуиле бардыргъандыла, деп билдиргендиле КъМР-де МВД-ны пресс-службасындан.

Черек районда алагъа ве-

ын, алай эм керекли теманы созгендиле.

Быллай ушакъланы магъанасы сабийлени эсли болуп, терен саягыш этерге юйретидуу. Интернет болгъан, информация бек терк жайылган дуняда кертини бла ѳторюкню айыра билиу, терс

билдиргендиле, сакълыкъ хар кимден да изленнгенин чертгендиле.

Быллай дерсле Лескен эмда Терк районлада да ѳтген эдиле. Алада школчуланы бу эсгериу кюнню тарыхы бла шагъырейлендиргендиле, тийишли филь-



теран организацияны эмда жамаут советни келечилери Жабопланы Жабраил бла Анахаланы Аида да кѳшулгъан эдиле. Школчула бла бирге ала «Экстремизм бла терроризм – шѳндюгю дуняны кѳркѳуулары» деген кый-

чакъырыулагъа алданмау изленеди хар кимден да.

Полициячыла сабийлеге кыйын болумлада кеслерин къалай жюрютюрге кереклисин аныгълатхандыла, болушлукъ излеп кыйры сѳлеширге боллукъларын

мле да кѳргюзтгендиле. Сабийле бла ушакълара алада инсанлыкъ жуаппылыкъ къурауыгъа, хар адам да мамырлыкъгъа бла ыра-хатлыкъгъа кѳшумчулукъ этерге боллугъун аныгълат-уыгъа энчи эс бурулганды.

Низампыкъ



Полициягъа болушургъа хазырдыла

КъМР-де Ич ишле министрствода кеслерины ыразылыкълары бла кыралган халкъ дружинаны жаныгъа къаууму эсепге салыннганы бла байламлы кѳууанчлы жыйылу болганды. Право низамны сакъларучу биригиуле-

ни тизгинлерине Прохладна райондан 8 дружинник кѳшулгъандыла. Алагъа документлерин КъМР-де МВД-ны полициясыны башчысыны жамаут кѳркѳуу-сузлукъну жалчытыу жаны бла орунбасары Шауаланы Арсен бергенди.

Ол инсанланы кѳркѳуу-сузлукъларын сакъларча, эркинликлерин жалчытыуда халкъ дружинниклени магъаналарын белгилегенди эмда жыйылганлагъа инсанлыкъ тириликкери, полициягъа болушургъа хазырлыкълары ючюн ыразылыкъларын айтханды.

Прокуратура

Жалгъан шартла куйирип, ырыскы кѳоллу болгъангыла

КъМР-ни прокуратурасы къырал болушлукъгъа бѳлонгъан ахча урланнганы бла байламлы ачылган уголовный ишни сюдноу къарауна бергенди. Къоранч 3 миллион сомгъа жетгенди, деп билдиргендиле бизге надзор ведомстводан.

Бу аманылыкъны 43-жыллыкъ тишириу этгенине ишеклик барды. Анга РФ-ни УК-сыны 159-чу статьясыны 3-чо кесегине кѳре терслеу материалла ачылгъандыла (къауум адам алгъадан келишип, хыйаллыкъ этгенлери ючюн).

Ачыкъланнганыча, 2022 жылдан 2024 жылгъа дер кезиуде ол башха адамла

бла келишип (аланы атлары тохташдырылмагъанды, алагъа уголовный тинтиуле башха ишге бѳлоннгендиле), кырал болушлукъ алыргъа эркин болган инсанланы атларындан финанс организациягъа жалган шартлары бла документле бергендиле. Ол санда жерни ипотека амал бла сатыу-алуу жаны бла келишимле хазырлагъандыла. Ызы бла кредит бюджетден сабийлери болган юйорлеге кырал себепликке бѳлоннген ахчадан теленнгенди. Бюджетде 3 миллион сом къоранч салыннганды.

Терслеу материалла Нальчикни сюдноу къарауна берилгендиле.

Жандауурлукъ



Сабийлери школгъа жюрюген юйюрлени жокъларгъандыла

«Окыргъа барыргъа болуш» деген битеурроссей акцияны кезиунде полициячыла эмда Россейни МВД-сыны Лескен районда бѳлюмюню жамаут советини келечиси Милана Табухова сабийлерин школгъа хазырларгъа болушлукъ керек болган юйюрлени жокъларгъандыла, алагъа школ керекле да элтгендиле, деп билдиредиле КъМР-де МВД-ны пресс-службасындан.

«Биз хар сабий школну босагъасындан кѳууанып, кесини кюнчюне базыны ѳтерча этерге сюебиз. Бу школ керекле сизге окууда иги жарасынла. Биз сизге

бийик белгиле алыргыгъын, жангычылыкъа этергизни эмда керти шѳхла табарыгъын тѳгейбиз», - дегенди Милана Табухова. «Ата-аналаны, сабийлени окууларына эс бѳлюп, билим алыргъа итинуюлуклерине себеплик этиулерини магъанасы бек улуду», - деп кѳшханды акылбалыкъ болмагъанланы ишлери жаны бла бѳлюмню инспектору.

Полициячыла эмда жамаут советни келечиси окуучулагъа насийхат сѳзле да айтхандыла. Юйюрле уа алагъа эс бурганлары эм болушханлары ючюн ыразылыкъларын билдиргендиле.

Ауур атлетика

Доммакъ майгал алгъангы

Кѳп болмай Косовода Приштина шахарда ауур атлетикадан Европаны биринчилиги ѳтгенди. Анга 39 кыралдан 17 жыллары толмагъан 350 штангачы къатышхандыла.

Ауур атлетме эки къауумда (13-15 жыл эм 15-17 жыл) эришгендиле. Анда тамата къауумну санында Азербайджан ючюн 70 килограммгъа дер аурлукъда тырныуучу жаш Хапаланы Кямран кѳкѳрегинден ѳрге аламлай къалып, тѳртюнчю тизмеде орналганды.

123 килограммны кѳторюп, «доммакъгъа» тийишли болганды. Тюртюуде уа спортчубуз 142 килограммны алгъанды. РФ-ни сыйлы тренери Маккаланы Махти билдиргеннге кѳре, Хапа улу ючюнчю жерге чыгъар ючюн, 148 килограммны алыргъа керек эди. Алай санына чып тѳшюп болгъаны себепли, ол ауурлугъу бла штанганы Кямран кѳкѳрегинден ѳрге аламлай къалып, тѳртюнчю тизмеде орналганды.



УФСИН

Магъаналы келишимге кѳл салгъангыла



Аманылыкъчылары терсликлерине жолукдуруу жаны бла федерал службаны КъМР-де Управленийасыны башчысы Александр Демидов Атажукин элде кадет школ-интернатда жангы окыу жыл башланнганына аталган кѳууанчы жыйылыуыгъа къатышханды.

Александр Демидов усталаны, окуучу-ланы, ата-аналаны Билимини эмда Къабарты-Малкъарны Къыраллыгъыны кюнлери бла алгышлагъанды эмда жаш адамланы къадалып окыргъа, жетишимли болургъа чакъыргъанды.

Право

Женгил ахчаны ызынган кѳууу игизе келтирмейгю

КъМР-де МВД-ны «Нальчик» управленийасыны уголовный розыскыны келечилери оператив-излеу ишни чеклеринде ахча бла байламлы затланы законсуз хайырлануу шарт тохташдыргъандыла: ишекликке 18-жыллыкъ нальчикчи жаш тѳшгенди, деп билдиргендиле КъМР-де МВД-ны пресс-службасындан.

Следствияны оюмуна кѳре, бу адам былтыр август айда кесини банк карточкасын 4500 сомгъа сатып, аны бла бу затны законсуз финанс жумушлада хайырлануыгъа эркинлики башхалагъа бергенди. Аны ючюн а анга МВД-ны «Нальчик» управленийасыны следствие бѳлюмю РФ-ни Уголовный кодексини 187-чи статьясы-

ны 3-чо кесегине тийишлиликде терслеу иш ачханды.

Къабарты-Малкъарда Ич ишлени министрствосу быллай затла бла юрѳеуш («дроп-перство») жазагъа келтирилгин эсге салады. Аманлыкъчыла бу амалны хыйаллыкъ ишле бла юрѳеушде хайырланадыла. Сиз а, кесигизни банк картагъыны башхагъа берсегиз, законсуз ишге къатышханга саналасыз. Аны ючюн сакъ болугъуз, женгил ахча кѳоллу болургъа сѳз бергенлеге ийнанмагъыз. Аны бла сиз кесигиз окуна юрѳшмегенликке, жаланда картагъыны башхагъа бергенигиз бла аманылыкъ иш этсезиз, деп эсгертеди.

Терслигин аныгъларгъаны ючюн

КъМР-де МВД-ны «Нальчик» управленийасыны уголовный розыскыны келечилери оператив-излеу ишни чеклеринде ахча бла байламлы затланы законсуз хайырлануу шарт тохташдыргъандыла: ишекликке 18-жыллыкъ нальчикчи жаш тѳшгенди, деп билдиргендиле КъМР-де МВД-ны пресс-службасындан.

Следствияны оюмуна кѳре, бу адам былтыр август айда кесини банк карточкасын 4500 сомгъа сатып, аны бла бу затны законсуз финанс жумушлада хайырлануыгъа эркинлики башхалагъа бергенди. Аны ючюн а анга МВД-ны «Нальчик» управленийасыны следствие бѳлюмю РФ-ни Уголовный кодексини 187-чи статьясы-

алгъаракъларда да жолда эсирип тутхан

Жорукъларгъа сыйынмагъаныны иш сюдге жиберилгенди

МВД-ны «Лескенский» бѳлюмюню следствиясы кѳншү республикаладан биринде 35-жыллыкъ жаша ачылган уголовный ишни эбине жетдиргенди. Бу инсан, жоллада жюрюкюну жорукъларына (ПДД) бузукълукъ этип, сунмай адам ѳлтюргени ючюн терсленеди, дегендиле КъМР-де МВД-ны пресс-службасында.

Алгын билдирилгенича, былтыр 6 августда «Кавказ» жолну Лескен районда Анзорей бла Ардудан эллени арасында кесегинде беш ала

Кѳркѳуусузлукъну жалчытырча

Кѳп болмай «Плановское-Эльхотово» постда Россельхознадзору Къабарты-Малкъарда эмда Шимал Осетия-Аланияда управленийасыны бла ГИБДД-ны келечилери малланы тийишли ветеринар эркинликлери болмай ташыгъанланы ачыкълар муратда жолда тинтиуле бардыргъандыла, деп билдиргенди ведомствону кадрла эм право жаны бла бѳлюмюню 1-чи разрядлы специалисты Алибек Шогенов.

Битеу да жыйырма транспорт тохтатылганды эмда ючеулен ветеринария жаны бла эркинликлери болмай, бирси субъектте онжети малны элтирге умут этгендиле. Ол малланы ветеринария жаны бла болумланды.

Билдириу

Тынгылы ремонтха тѳлегенлени бир къауумчуна – себеплик

Хурметли хайырлануучула! Кѳп фатарлы юйледе жашагъан иеле тынгылы ремонт ючюн ай сайын тѳлерге керек болганларын КъМР-ни тийишли фондунда эсгертедиле. Алай бир-бир къауумлагъа киргенлеге уа бу жаны бла себеплик (компенсация) этиледи. Аны была алыргъа боллукъдула: 70 жылдан таматала, сакъатла (I эм II къауумлагъа киргенле), Улуу Ата журт уруша къатышханла, аскер къазауатланы ветеранлары, Черно-

томашина эмда олуткъ ташыгъан улоу къагъышхандыла. Машиналадан биринде олтургъан 8-жыллыкъ сабий ауур жаралы болуп, ызы бла медицина учуреденияда ѳлгенди.

Ишни болушун толуракъ ачыкълар умутда следствие органла талай тинтиу бардыргъандыла. Энди уа РФ-ни Уголовный кодексини 264-чо статьясыны 3-чо кесегине кѳре ачылган иш тамам этилип, терслеу оюм бла бирге сюдге жиберилгенди.

Тинтиликке эмда дарман салып, кѳркѳуусуз болурча этерге кереклисиз къаты эсгертилгенди. Андан сора да, малла турлукъ жерледе тийишли жумушла тамамлануыгъа керек болгъаныны юсюнден Шимал Осетияны Ветеринария управленийасына билдирилгенди.

Россельхознадзору Къабарты-Малкъарда эмда Шимал Осетия-Аланияда управленийасындан къаты эсгертедиле: малны ветеринария жаны бла эркинлик берилмей бир региондан башхасына элтирге жарамайды. Ол жорукъларгъа сыйынмагъанла, законнга бузукълукъ этгенлеринден сора да, жукъгъан агуруулары жайылырына себеплик этип, уллу кѳркѳуу саладыла.

Тийишли сорууларыгъыз бла социал кѳрѳуулау органлагъа барыгъыз. Лицевой сѳтѳгѳузу юсюнден информацияны уа **8 967 425-15-16** номер бла сѳлешип неда **regoperator.07@mail.ru** электрон почтагъа жазып билирге боллукъсуз неда фондах барыгъыз: **Нальчик шахар, Горький атлы орам, 17А**.

Бетни басмагъа **УЛБАШЛАНЫ Мурат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТЕМУККУЛАНЫ Асият, КУРДАНЛАНЫ Сулейман, ДОДУЛАНЫ Мадина** хазырлагъандыла.

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан
РЕДКОЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш ред. орунбасары),
ЖАНИУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш ред. орунбасары),
КЕТЕНЧИЛАНЫ Зульфия
(жууалы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактуру приёмный – **42-63-01**. Баш редактуру орунбасары – **42-38-21, 40-04-82**, жууалы секретарь – **40-28-97**, секретариат – **40-93-62**, корректоры, специалистле – **42-63-52**.
РЕДАКЦИЯНЫ БѳЛЮМЛЕРИ:
Политика эм право – **42-24-02**, экономика – **42-66-73**, культура – **42-66-76**, социал ишле – **42-75-82**, курортла, туризм эм спорт – **40-39-93**, окыучула бла байламлыкъла жюрютюу эм жазылу – **42-37-94**, сурат алыучу – **40-59-18**, энчи корреспондент – **42-68-72**, операторла – **42-66-85**.

Редакция авторла бла къагыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха кыйтарылмайдыла. Газетде басмаланган материаллада айтылган оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылган хар зат ючюн Россейни Федерацияны Басманы юсюнден законна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жуаппыдыла.
Газет Связьны, информация технологияланы эмда асылмы коммуникацияланы ишлери жаны бла федерал надзор службаны (Роскомнадзору) Къабарты-Малкъарда управленийасында **2016** жылда **19** декабрде регистрация этилгенди.
Регистрация номер — **ПН № ТУ07-00118. Индекс - П 5893**
Газет ийыкыгъа юч кере чыгълды – **геуюрге, орта, шабат** конгледе. Багъасы 13 сомду.

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.
Газет «Известия» «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды.
Ставрополь край, Ессентуки ш.,
Никольский орам, 5а
Газетлени ишлерине тандыруу ючюн КъМР-ни почта связны федерал Управленийасы жуаппыды.
Телефон: **76-01-21**
Тиражы **1627** экз. Заказ № **1922**

Номерге графикге кѳре 19.00 сагъатда кыол салынды. 20.00 сагъатда кыол салыннганды.
ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГАНЛА:
Темуккуланы Асият –
дежурный редактор;
Бийчеккуланы Жаннета
(1,2-чи бетле),
Геяланы Валентина
(3,4-чо бет) – корректорла.
РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:
360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5.
Электрон почта: **elbor_50@mail.ru**